

SVENSKA KYRKAN I VÄDERSTAD

FÖRSAMLINGSBLAD

REPORTAGET **VÅRDA OCH BEVARA**

Just nu genomför pastoratet en inventering av textilier i pastoratets 34 kyrkor. Kulturvårdare Ann-Sofie Tengstrand synar mässhakar från olika tider i sömmarna.

Sidan 3–5

VÄLKOMMEN TILL **DIN FÖRSAMLING**

Gudstjänster, meningsfulla möten, roliga aktiviteter och stunder av stillhet. Välkommen att vara med du också!

Sidan 6–9

Kanske hittar du en ny vana?

Vi har redan hunnit en bra bit in på det nya året, 2024. Ett år som vi hoppas kommer att framstå som ett gott år i historieböckerna i kontrast till mörkret som förra året gav oss.

Inför varje år är det många som hoppas och tror att i år kommer det att bli annorlunda, nu kommer vi äntligen att få den där nystarten som vi så väl behöver.

Snart är vi inne i fastetiden. Fastan varar 40 dagar fram till påskafton. Fastan kan precis som det nya året vara en nystart för många. En period att stanna upp, reflektera och känna efter vad som är viktigt för oss. Ett tillfälle att få en positiv förändring i ditt liv. Kanske hittar du en ny vana som du vill ta med dig även efter fastan?

Fastan är i kyrkan också den tid då vi tänker på Jesu lidande, på hans väg mot död, uppståndelse och nytt liv. Fastan inleds alltid med askonsdagen, men inte på samma datum varje år. På askonsdagens kväll firar vi mässa i kyrkan. Det är när påskdagen infaller som styr när fastan inleds. Och påskdagen firas den första söndagen efter den första fullmånen efter vårdagjämningen.

Den sista veckan i fastan kallas för stilla veckan, eller passionsveckan. På söndagen har vi palmsöndagen och i slutet av veckan är det skärtorsdag, långfredag och påskdag. Påskens alla gudstjänster går att hitta i kalendariet.

Välkommen önskar
VÄDERSTADS FÖRSAMLING

Projekt för att vårda och bevara

Hon synar kyrkans kulturaru i sömmarna

Sedan i höstas har församlingsvärdinnan Ann-Sofie Tengstrand utökad tjänst som kulturvårdare i pastoratet. Utrustad med handskar, munskydd och ficklampa inventerar hon kyrkornas textilier. "Jag känner mig lite som en detektiv, som inte bara undersöker inventariernas skick och förvaring. Det händer att jag gör lite oväntade upptäckter också", säger hon.

>>>

TEXT: ANNELIE SYLVAN FOTO: ZANDRA ERIKSHED

”Jag blir ofta mållös när jag drar ut en låda och får se något sådant”

>>> Bakgrunden är att hon gick en kulturvårdsutbildning på Västena folkhögskola och kom tillbaka med kunskaper som passade väl in i kyrkoherde Maria Åkerströms tankar om att göra en övergripande inventering över de kyrkliga inventarierna i hela pastoratet.

Arbetet är upplagt som en projektjänst på 25 procent fram till juni 2024. Ett drömjobb för Ann-Sofie, vars hjärta klappar för hantverk av alla slag. Innan hon började som församlingsvärdinna i Mjölby, för tolv år sen, drev hon eget företag som guldsmed i Skänninge. Hon fortsatte med företaget på deltid i några år och idag är guldsmedet mer på en hobbynivå, berättar hon.

Värdinnor hjälper till

Ann-Sofies uppgift som kulturvårdare är att undersöka och dokumentera i vilket skick pastoratets kyrkliga inventarier befinner sig, med fokus på det textila. Även om hon också noterar en del andra föremål. Till sin hjälp har hon församlingsvärdinnor och volontärer, som ansvarar för inventarierna i just den kyrka hon besöker. Ibland är de med under Ann-Sofies inventering.

– De är ovärderliga! De kan sina

kyrkor väldigt bra och är mina extraögon. Och tillsammans hittar vi lösningar för hur föremålen ska förvaras på bästa sätt, säger hon.

Hittills har Ann-Sofie besökt 18 av pastoratets 34 kyrkor.

.....

”De är ovärderliga!
De kan sina kyrkor
veldig bra och är
mina extraögon.”

Utsökta hantverk

Vi ses i Vårfrukyrkan i Skänninge, där det finns många textilier från olika århundranden att förundras

över. Mässhakar, stolor, antependier, bonader, mattor, kollektåvar och mycket mer. Några mässhakar är från 1500-talet. Rikt broderade i fantastiska kvaliteter som inte görs idag. Vad sägs om en mässhake i silkessammet broderad med guld- och silvertråd, dessutom prydd med ett krucifix i relief?

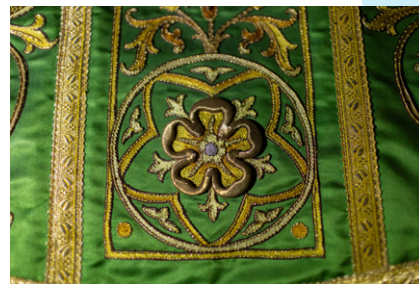
– Jag blir ofta mållös när jag drar ut en låda och får se något sådant. Det är så utsökta hantverk, säger Ann-Sofie som vid det här laget börjar känna igen vissa brodösers stil.

De allra flesta som skapat de flera hundra år gamla broderierna är dock anonyma. I bästa fall kan en skriven lapp tillsammans med textilen berätta när den tillkommit

och vem som eventuellt skänkt den.

Letar efter skador

– Textilier som är yngre än cirka 50 år kan oftast lagas av en sömmerska. Men äldre textilier som är

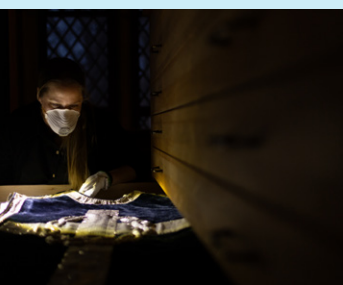

skadade kan behöva tas om hand av en konservator, berättar Ann-Sofie som bokstavligen synar textilierna i sömmarna.

Hon har alltid en korg med nödvändiga ”instrument” med sig. Ficklampan är viktig eftersom belysningen kan vara skum i vrårna. I korgen finns även handskar,

En del mässhakar är nyare (stora bilden) andra är från 1500-talet (lilla bilden överst till vänster). Rikt broderade i fantastiska kvaliteter som inte görs idag. Vad sägs om en mässhake i silkessammet broderad med guld- och silvertråd, dessutom prydd med ett krucifix i relief?

ANSVARET FÖR KULTURARVET

Svenska kyrkan förvaltar kanske det största kulturarvet i Sverige. Det här kulturarvet tillhör oss alla, oavsett medlemskap i Svenska kyrkan. Därför har kyrkan och staten delat på ansvaret för att vårda och bevara kyrkorna och dess inventarier, alltsedan år 2000 då kyrkan skildes från staten. Det innebär att Svenska kyrkan varje år tilldelas ett statligt bidrag, den kyrkoantikvariska ersättningen, som fördelas via stiftet till församlingarna. Ersättningen täcker dock bara delar av behovet, resterande får församlingarna stå för genom medlemsavgiften i Svenska kyrkan.

munskydd mot damm, tumstock, mjuk borste och putsduk för akuta rengöringsinsatser av exempelvis ljusstakar.

– Det jag letar efter är fuktskador, mögel, musspillning eller tecken på skadedjur. Jag undersöker om textilen behöver rengöras, är skadad och om sömmar släppt. Allt sådant

behöver tas om hand av sömmerska eller konservator, säger Ann-Sofie.

Hon gör också en bedömning om föremålet är så gammalt och ömtåligt att det är dags för ”pension”, vilket innebär att det inte bör användas längre.

– Och det är ju alltid lite tråkigt, för vi vill ju använda våra vackra

föremål. Men med rätt vård och förvaring kan vi ändå rädda dem för eftervärlden, och även visa upp dem för intresserade, säger Ann-Sofie.

Som en detektiv

Svenska kyrkan har ett digitalt register över inventarierna i varje kyrka. Ann-Sofie kompletterar kontinuerligt detta register, med foton och ytterligare text om de textilier och föremål hon undersöker. Under sina upptäcktsfärder i kyrkornas vindar och förråd ramlar hon över oväntade saker ibland.

– Jag känner mig lite som en detektiv. Det har hänt att jag hittat föremål som varit registrerade som stulna eller försvunna. Så var det med ett par ljusstakar som saknats sen 2012. Men plötsligt hittade jag dem i ett förråd, förmodligen flyttade av omtanke i samband med en renovering eller liknande, säger hon.

Snabba insatser

Hur tycker hon att pastoratets inventarier mår?

– I stort sett mår de bra. Men det finns också ett antal föremål som drabbats av fukt och mögel, där vi måste göra insatser snabbt för att de ska kunna räddas. Pastoratets fastighetsavdelning har järnkoll på kyrkornas luftfuktighet. Men även om den är perfekt rent teoretiskt kan andra faktorer inverka och orsaka mögel. Så därför är den här inventeringen så viktig, så att vi inte missar något som skulle kunna åtgärdas om det upptäcks i tid, säger Ann-Sofie.

SPORTLOVSKUL

Onsdag 21 februari
15.00–18.00 i
Väderstads kyrka

Sportlovskul riktar sig främst till dig som går i förskoleklass till årskurs 5 (6–12 år). Även syskon är välkomna.

Under dagen kommer vi att pyssla, sjunga och se på film.

Välkomna hälsar Maja Hagard, körledare och Martin Öhman, församlingspedagog.

Anmälan:

Maja Hagard
073-085 33 15
maja.hagard
@svenskakyrkan.se

Ulf Andersson och Ebba Nyström serverar soppa och kaffe.

Det fanns mycket att prata om då vi samlades till sopplunch i höstas.

God mat och trevligt sällskap!

Sopplunch

Tisdagar, ojämna veckor 12.00
i Väderstads församlingshem

Även i vår öppnar vi dörrarna till sopplunch och kaffe i Väderstads församlingshem. Välkommen att njuta av god mat och fin gemenskap!

Vad handlar fastan före påsk om?

”Varför har vi i kristendomen inte någon fasta?” Detta är en fråga jag som präst ofta får. Faktum är att vi har två fasteperioder och här vill jag passa på att berätta om fastan före påsk.

Vi har två fasteperioder under vårt kyrkoår. Den första är adventstiden som vi totalt har glömt bort är en fasta. Fasta handlar om en tid då vi förbereder oss och våra hem för det som kommer. Under advent förbereder vi julen och under våren förbereder vi inför påsk.

Fastan före påsk

Årets största fasta i kristendomen är tiden före påsk. Den börjar 40 dagar före påsk och avslutas på påskdagen. I år är det från 14 februari fram till påskdagen 31 mars.

Under fastetiden före påsk tänker vi på Jesus som gick genom lidandet och döden mot uppståndelse och ett nytt liv. Påsken firas den första söndagen efter den första fullmånen efter vårdagjämningen. Därför infaller påsken och fastan på olika datum varje år.

Fastlagssöndagen och fettisdagen

Fastlagssöndag och fettisdagen kallas för fastlagen, de är festdagar precis innan fastan börjar.

Fettisdagen är den traditionella dagen för att äta semla. Förr var det ett sätt att äta upp sig innan fastan började. Ibland är det också karneval de dagarna, en fest innan fastan börjar.

Askonsdagen

Fastan före påsk börjar på askonsdagen och i många kyrkor firas askonsdagsmäsasom som är en gudstjänst med nattvard.

Ibland ger prästen gudstjänstdeltagarna ett kors av aska i pannan. Korset symboliserar Jesus vandring mot korset och vandringen genom död till nytt liv.

”Nej, detta är den fasta jag vill se: att du lossar orättfärdiga bojar, sliter sönder okets rep, befriar de förtryckta, krossar alla ok. Dela ditt bröd med den hungrige, ge hemlösa stackare husrum, ser du en naken så klä honom, vänd inte dina egna ryggen! Då bryter gryningsljuset fram för dig, och dina sår skall genast läkas.” (Jes 58: 6 – 8)

Fastans färger

Under fastan är färgerna i kyrkan blå eller lila, till exempel på prästens kläder och på altaret. Den lila eller blå färgen står för fasta och bot, det vill säga att ångra sig och erkänna sina fel, få Guds förlåtelse och gottgöra de fel vi gjort.

Andra festdagar i fastan

Det finns andra helger som är festdagar under fasteperioden. Dessa är midfastosöndagen som vi ofta firar med bröd på olika vis samt Jungfru Marie bebådelsedag som vi firar traditionellt med våfflor.

AV ANNA-KARIN HORNER

Morgon- öppet i Hogstad- gården

Varje måndag från 9.30
Start 5 februari

Välkommen att umgås,
fika och ta del av någon
trevlig aktivitet.

”

Det är viktigt att vi
inte sitter ensamma
med vår sorg över
världsläget, utan att
vi tillsammans sluter
upp i bön om fred.
Vi behöver varandra
för att vårda hoppet.
Genom att mötas
och be tillsammans
händer något.”

ÄRKEBISKOP
MARTIN MODÉUS

Vill du lära dig att spela gitarr?

Tisdagar 18.00–19.15
i Väderstads
församlingshem

Nu har du möjlighet att
lära dig spela gitarr, akustisk
eller elgitarr. Eller ta upp
ditt spelande igen. Från
nybörjarkurs till mer avan-
cerad kurs. Kostnadsfritt.
I samarbete med Sensus.

Info och anmälan:
Martin Öhman

VÄLKOMMEN TILL VÄDERSTADS FÖRSAMLING!

FÖRSAMLINGSHERDE

Lars Cederlöw
072-092 34 58
lars.cederlow
@svenskakyrkan.se

PRÄST

Per Björn Nyström
072-050 59 87
per.bjornnystrom
@svenskakyrkan.se

PEDAGOG

Martin Öhman
070-254 15 49
martin.ohman
@svenskakyrkan.se

KYRKOMUSIKER

Maja Hagard
073-085 33 15
maja.hagard
@svenskakyrkan.se

Vill du boka lokal, dop,
vigsel eller begravning
– eller har du andra frågor?

Kontakta expeditionen
på 0142-552 00

 vaderstads_forsamling

 Väderstads församling

Hemsida

svenskakyrkan.se/folkunga
bygden/vaderstads-forsamling

Gudstjänster & musik

Väderstads kyrka

FOTO: TOMMY HVITFELDT

Välkommen till kyrkan!

Söndag 4 februari

10.00 Mässa, kyndelmässodagen
Gloriakören, Väderstads kyrka.

Söndag 11 februari

10.00 Mässa, fastlagsöndagen.
Väderstads kyrka

Onsdag 14 februari

19.00 Alla hjärtansdags-konsert,
Väderstads kyrka

Söndag 18 februari

10.00 Mässa, 1a söndagen i fastan,
Väderstads kyrka.

Söndag 25 februari

10.00 Gudstjänst, 2a söndagen i
fastan, Väderstads kyrka.

Söndag 3 mars

10.00 Mässa, 3e söndagen i fastan,
Väderstads kyrka.

Söndag 10 mars

10.00 Mässa, midfastosöndagen,
Gloriakören, Väderstads kyrka.
14.00 Mässa, Hogstadgården.

Söndag 17 mars

10.00 Gudstjänst, Jungfru Marie
bebådelsedag, Marcuskören,
Väderstads kyrka.

Söndag 24 mars

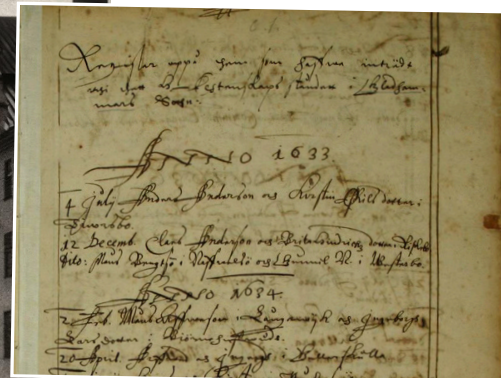
10.00 Mässa, palmsöndagen,
Väderstads kyrka.

Alla hjärtans dag-konsert MARCUSKÖREN

Onsdag 14 februari
19.00 i Väderstads
kyrka

Hjärtligt
välkomna!

Efter en tid i Amerika kom Selma hem till Västra Tollstad och var då gravid. Hon dog efter att ha försökt avbryta sin graviditet med örter. Hon begravdes på Västra Tollstad kyrkogård, men någon gravsten finns inte.

Fattiga Selma drömde om ett bättre liv

TEXT: LISBETH NILSSON

Selma Evelina Ljung föds på natten mot julafton 1876. Kylan drar in mellan de otäta golvplankorna i det lilla torpet vid Alvastra i Västra Tollstads socken.

I torpet finns redan två barn och nu ska en mun till mättas. Det går inte och efter julhelgerna flyttar familjen in på fattighuset.

Brott och straffarbete

Föräldrarna, Matilda och August, gifte sig 1 januari 1868 och de börjar sitt liv tillsammans med att göra inbrott. August döms 28 februari till två månaders straffarbete. Men fattigdomen är svår och det är inte lätt att få ett arbete. I juni samma år döms båda föräldrarna för nya inbrott och stölder. August hamnar på Långholmen och straffarbete i två år och sex månader. Han kommer ut lagom till jul och återförenas med sin hustru. De hankar sig fram och får sammanlagt sex barn. Den som en gång varit dömd har svårt att få

arbete och bostad så de blir kvar på fattighuset till sin död. August dör 1887 och Matilda 1905.

Reser till Amerika

Hur går det då för Selma som växer upp på fattighuset? Hon drömde säkert om ett bättre liv men har svårt att komma till någon familj som vill ta emot henne. Kanske tror de att stöld går i arv. När Selma är 14 år blir hon piga i Ödes hög men flyttar snart vidare till Örberga, Östra Husby och vidare till Skåne. Hon ser chansen till ett bättre liv i Amerika och lyckas komma med en båt. Efter en lång och svår resa ser hon äntligen landet alla pratar om. En del lyckades säkert i det nya landet men långt ifrån alla. Hon träffar en man men när hon blir gravid ser hon aldrig skynten av honom mer och 23 år gammal bestämmer hon sig för att

återvända hem till Västra Tollstad. Kanske finns det någon släkting som kan låta henne få ett arbete och föda sitt barn?

Abort med förgiftning

Även den möjligheten går henne ur händerna. Modern är kvar på fattigstugan och Selma ger sig i väg till Svanshals där hennes mor har släkt. Men inte heller där vill någon ta emot henne och hon ser ingen annan utväg än att försöka driva ut fostret med örter som hon lärt sig på båten över havet.

Men Selma dör och hon begravs en blåsig vårvinterdag i mars år 1900, ensam på en undanskymd plats på kyrkogården, eller var det utanför? Kanske bad prästen en bön över hennes tragiska liv som blev kort och fyllt av sorg och förtvivlan.

Ur kyrkboken läser vi *"Död i Svanshals den 18 mars 1900. Självmord i samband med fosterfördrivning genom förgiftning. Begravning i stillhet. Om hennes civilstånd ingen kännedom. Från Amerika på besök hos modern i Västra Tollstads fattighus."*

Fritt efter uppgifter i kyrkböckerna.

**Tisdag 7 maj
klockan 18.00**
guidar Ann-Sofie
och Klas Johans-
son på Boxholms
kyrkogård!

Gravstenar berättar om människor och livet

Vi är många som tycker om att besöka kyrkogårdar och läsa på gamla gravstenar. Inskriptioner berättar om bygdens yrken men låter oss också ana dramatiska livsöden.

Skånska Lasse Theodor Larsson
1880–1937, Mjölby kyrkogård

KOMIKERN SOM STÄLLEDES INFÖR RÄTTEN

TEXT: STEFAN WEINERHALL

Mannen bakom statyn i Mjölby folkpark är som de flesta vet Skånska Lasse.

Han föddes som Theodor Lorenz Larsson utanför Trelleborg år 1880. 1904 kom han till Mjölby och fick anställning på Sjögren O. Ohlssons möbelfabrik där han enligt egen utsago skrev ner både dikter och sånger på hyvelspån.

Som bondkomiker och sångare gjorde han sig känd för sin politiska satir men skrev även visor av mer lokal karaktär. Satiren gick så långt en gång med visan ”De rysliga bolsjevikerna” att boken där den ingick beslagtogs. Lasse blev ställd inför häradsrätten i Sya där han fick 500 kronor i böter och var tvungen att lämna sitt piano för utmätning då han inte hade några medel att betala böter med.

Några av hans mer kända visor var förutom den ovannämnda: ”Johan på snippen”, ”Elektricitetsvisan” och ”Motorcykeln”.

Vid sidan av musiken var han också engagerad i både socialdemokratien och nykterhetsrörelsen.

Carl Göran Hagelin
1827–1892, Mjölby kyrkogård

MANNEN SOM FICK KUNGLIG TITEL

TEXT: STEFAN WEINERHALL

Det man tänker på i modern tid när man hör Hagelin är den gamla järnhandeln på Kungsvägen 55 i Mjölby.

Förutom att han startade järnhandeln och lät bygga huset, hann han med att vara stadens förste postföreståndare, bygga och driva järnvägshotellet och vara delaktig i att starta ett avdelningskontor för Östgöta enskilda bank där han även blev dess förste vd. Han var initiativtagare till en rad företag och byggnationer i Mjölby och var föreslagen som riksdagsman flera gånger.

Vid sitt hem Haga lät han anlägga en park (därav namnet Hagaparken) med lite ovanliga växter där allmänheten hade tillträde.

Till detta kan tilläggas att han var en avgörande faktor till att järnvägen kom att dras genom Mjölby och utan den så hade inte Mjölby varit den stad den är i dag.

Så hans alias ”Mjölbykungen” är inte helt opassande!

PRODUKTION

REDAKTION

Ansvarig utgivare
Maria Åkerström
Kyrkoherde
Folkungabygdens
pastorat
0142-552 03
maria.akerstrom
@svenskakyrkan.se

Lisbeth Nilsson
Informatör
0142-55 206
lisbeth.nilsson3@
svenskakyrkan.se

Annelie Sylvan
Journalist, redaktör
annelie@anneliesylvan.se

LAYOUT

Fras och Form

TRYCK

Stibo Complete

TIPSA OSS

Skicka gärna förslag på artiklar till informatör Lisbeth Nilsson, Svenska kyrkan. Kontakt, se ovan. Har du andra funderingar angående tidningens innehåll så är du också välkommen att vända dig direkt till ansvarige utgivaren Maria Åkerström.

VÄLKOMMEN TILL FOLKUNGA-BYGDENS PASTORAT

Axel Träffs gata 4,
595 41 Mjölby
0142-55 200

Kyrkogårdsförvaltningen
0142-55 210

www.svenskakyrkan.se/folkungabygden

Folkungabygdens pastorat består av Svenska kyrkans församlingar i kommunerna Boxholm, Mjölby och Ödeshög.

